

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 373

Branżowe problemy rachunkowości i podatków

Redaktorzy naukowi
Zbigniew Luty
Aleksandra Łakomiak
Alicja Mazur

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Anna Grzybowska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-435-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Halina Buk: Prezentacja w sprawozdaniu finansowym praw do emisji gazów cieplarnianych na przykładzie spółek branży paliwowo-energetycznej....	11
Jolanta Chluska, Jolanta Rubik: Informacyjne aspekty rachunku kosztów w wycenie kontraktów długoterminowych	23
Zuzanna Firkowska-Jakobsze, Joanna Szwajcar: Istota oraz zasady prezentacji funduszy specjalnych w sprawozdaniu finansowym jednostki ...	34
Waldemar Gos, Stanisław Hońko: Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – aspekty bilansowe i podatkowe	46
Olga Grzybek: Jakość informacji o wartościach niematerialnych prezentowanych w sprawozdaniach finansowych spółek telekomunikacyjnych.....	56
Natalia Jevseychikova: Instrumenty stymulacji podatkowej innowacyjnych procesów gospodarczych na Białorusi	66
Małgorzata Kamieniecka: Możliwości wykorzystania narzędzi rachunkowości finansowej w logistyce	77
Yury Karaleu: Procedura przekształcania pozycji sprawozdania finansowego zgodnie z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości 29 „Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji”	89
Joanna Koczar: Usługi z zakresu rachunkowości jako usługi dla biznesu – aspekt międzynarodowy.....	107
Iwona Kumor, Lucyna Poniadowska: Odpisy aktualizujące należności jako instrument polityki rachunkowości kształtujący wynik finansowy na przykładzie spółek z branży energetycznej objętych WIG 30.....	119
Irina Lukyanova, Maria Shkliarova: Ewidencja aktywów biologicznych w gospodarstwach rolnych – białoruskie krajowe normy a MSSF	133
Aleksandra Łakomiak: Branżowe problemy rachunkowości i podatków ogrodniczych grup producentów rolnych	148
Przemysław Mućko: Uwarunkowania zmian w makropolicy rachunkowości funduszy własnych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej	170
Wojciech A. Nowak: Rachunkowość sektora finansów publicznych jako rachunkowość branżowa.....	182
Anastazja Piekarska: Opodatkowanie małych gospodarstw rolnych na Białorusi.....	195
Edward Pielichaty: Zasady rachunkowości Banku w Świdwie Rekomendacji U.....	208

Katarzyna Piotrowska: Użyteczność informacji sprawozdawczej spółek budowlanych w upadłości likwidacyjnej.....	217
Lucyna Poniatowska: Produkty rolne i zasady ich wyceny według polskich i międzynarodowych regulacji rachunkowości.....	229
Piotr Prewysz-Kwinto, Grażyna Voss: Wartości niematerialne i prawne w polskim przemyśle wydobywczym.....	241
Paweł Rumniak: Marka jako składnik aktywów przedsiębiorstwa.....	250
Adrian Ryba: Ewidencja i wycena aktywów biologicznych zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej – artykuł dyskusyjny.....	261
Tatiana Verezubova: Rachunkowość i podatki – problemy białoruskich firm ubezpieczeniowych.....	272
Edward Wiszniowski: Rewolucja czy normalizacja rachunkowości spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych?.....	282
Aneta Wszelaki: Kwestie podatkowe w obszarze utworzenia rezerw celowych w bankach.....	296
Katarzyna Żuk: Wycena i ujęcie w rachunkowości produktów gotowych i półproduktów związanych z produkcją e-liquidów do e-papierosów.....	307

Summaries

Halina Buk: Presentation in the financial statement greenhouse gas emission quotas on the example of fuel and energy sector company.....	22
Jolanta Chluska, Jolanta Rubik: Informative aspects of cost accounting of long-term contracts valuation.....	33
Zuzanna Firkowska-Jakobsze, Joanna Sz wajcar: Essence and principles of special funds presentation in the financial statements of an entity.....	45
Waldemar Gos, Stanisław Hońko: Technical provisions – balance sheet and tax aspects.....	55
Olga Grzybek: Quality of information about intangible assets presented in the financial statements of telecommunications companies.....	65
Natalia Jevseychikova: Tax stimulation instruments of innovative economic processes in Belarus.....	76
Małgorzata Kamieniecka: The possibilities to use the tools of financial accounting in logistics.....	88
Yury Karaleu: Adjustment procedure of financial statements indicators in accordance with IAS 29 "Financial Reporting in Hyperinflationary Economies".....	106
Joanna Kocz ar: Accounting services as services for business – international aspect.....	118

Iwona Kumor, Lucyna Poniatowska: Allowances for revaluation of receivables as an instrument of accounting policy shaping the financial result on example of WIG 30 companies from energy segment	132
Irina Lukyanova, Maria Shkliarova: The accounting of biological assets at agricultural enterprises: Belarusian local standards and IFRS	147
Aleksandra Łakomiak: Accounting and taxation issues in branch of horticultural producer groups	169
Przemysław Mućko: Circumstances of changes in the accounting macro-policy for equity of independent public health care organizations.....	181
Wojciech A. Nowak: Public finance sector accounting as an industry accounting	194
Anastazja Piekarska: Taxation of small agricultural enterprises in the Republic of Belarus	207
Edward Pielichaty: The rules of bank accounting in the light of Recommendation U	216
Katarzyna Piotrowska: Usefulness of the information reporting of construction companies in liquidation	228
Lucyna Poniatowska : Agricultural products and principles of their valuation by Polish and international accounting regulations.....	240
Piotr Prewysz-Kwinto, Grażyna Voss: Intangible assets in Polish mining industry	249
Paweł Rumniak: Brand as a company asset.....	260
Adrian Ryba: Recording and valuation of biological assets in accordance with international financial reporting standards – discussion article	271
Tatiana Verezubova: Problems of accounting and taxation of Belarusian insurance companies	281
Edward Wiszniowski: A revolution or accounting normalization of cooperative credit unions?	295
Aneta Wszelaki: Tax issues in the creation of specific provisions in banks...	305
Katarzyna Żuk: Recognition and measurement in accounting of ready-made products and semi-finished products connected with the production of e-liquids to e-cigarettes	318

Natalia Jevseychikova

Białoruski Państwowy Uniwersytet Ekonomiczny w Mińsku

INSTRUMENTY STYMULACJI PODATKOWEJ INNOWACYJNYCH PROCESÓW GOSPODARCZYCH NA BIAŁORUSI*

Streszczenie: Jednym ze strategicznych kierunków rozwoju gospodarczego Republiki Białorusi jest rozwijanie procesów innowacyjnych w różnych branżach. W związku z tym aktualnym i mającym ogromne znaczenie zadaniem jest zbadanie, jaką rolę w zakresie wspierania i stymulowania rozwoju innowacyjnych działań w tym kraju odgrywają ogólnie obowiązujące przepisy podatkowe. Identyfikacja szczególnych rozwiązań występujących w systemie podatkowym oraz analiza ich wpływu na stan innowacyjnej aktywności na Białorusi jest istotnym warunkiem do określenia i uzasadnienia konieczności podjęcia działań, których celem będzie dalsza stymulacja innowacyjności białoruskiego społeczeństwa. W artykule jako metodę badawczą zastosowano wnioskowanie przez analogię i dedukcję. Celem artykułu była identyfikacja obecnie funkcjonujących instrumentów podatkowych stymulujących innowacyjne procesy gospodarcze oraz analiza możliwości wprowadzenia zmian.

Słowa kluczowe: innowacje, regulacje prawne, procesy innowacyjne, regulacje budżetowe, opodatkowanie działalności innowacyjnej.

DOI: 10.15611/pn.2014.373.06

1. Wstęp

Pomimo że państwo białoruskie poświęca zwiększoną uwagę temu, aby jego gospodarka stała się innowacyjna, procesy innowacyjne rozwijają się bardzo powoli, co zmusza do głębokiej analizy przyczyn zaistniałej sytuacji. Jeden z najistotniejszych problemów stanowi niejasne określenie oraz niezrozumienie roli i miejsca, jakie najważniejsze podmioty prowadzące działalność innowacyjną zajmują w gospodarce oraz warunków funkcjonowania takich podmiotów.

Na podstawie danych Państwowego Komitetu Nauki i Technologii można stwierdzić, że w obecnej chwili w Republice innowacje w poszczególnych branżach nie charakteryzują się zbyt aktywnym rozwojem. Według statystyk, za aktywne w

* Tłumaczenie dr Joanny Koczar (adiunkt w Katedrze Teorii Rachunkowości i Analizy Finansowej, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu).

dziedzinie innowacji technologicznych w ciągu ostatnich 7-8 lat można uznać jedynie 16-17% przedsiębiorstw przemysłowych, należących do grupy respondentów wybranych do badania stanu innowacyjności. W 2011 r. do aktywnych w dziedzinie procesów innowacyjnych zaliczono już 22,7% badanych przedsiębiorstw [<http://www.gknt.gov.by/> (data dostępu: 06.06.2014)].

Tymczasem międzynarodowi analitycy podkreślają, że Białoruś ma znacznie większy potencjał naukowo-techniczny, którego potencjalna wartość handlowa szacowana jest na miliardy dolarów. W ostatnich latach wśród krajów Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP) Białoruś znalazła się na trzecim miejscu pod względem wielkości potencjału naukowo-technicznego i przemysłowego, ustępując pod tym względem jedynie Rosji i Ukrainie. Niemniej jednak, w chwili obecnej, procesy innowacyjne nie stanowią decydującego czynnika gospodarczego rozwoju kraju i nie są adekwatne do zgromadzonego w kraju potencjału intelektualnego.

Zmiana zaistniałej sytuacji wymaga podjęcia przez białoruskie przedsiębiorstwa działań innowacyjnych o znacznie wyższym poziomie jakości. Dotychczas jednak większość propozycji wysuwanych przez państwo, dotyczących stymulowania innowacyjnej działalności przedsiębiorstw, sprowadza się do podejmowania prób optymalizacji przepisów podatkowych w tym zakresie oraz finansowania niektórych procesów innowacyjnych.

Celem artykułu była identyfikacja funkcjonujących obecnie instrumentów podatkowych stymulujących innowacyjne procesy gospodarcze oraz analiza możliwości wprowadzenia zmian.

2. Normy prawne regulujące innowacyjny rozwój gospodarki białoruskiej

Na działalność innowacyjną składa się szereg kompleksowych przedsięwzięć: naukowych, technologicznych, organizacyjnych, finansowych i handlowych, których celem jest komercjalizacja zgromadzonej wiedzy, technologii i urządzeń (tab. 1). Rezultatem działalności innowacyjnej są całkowicie nowe lub komplementarne w stosunku do już istniejących towary lub usługi, jak również towary lub usługi o nowych cechach jakościowych.

Białoruski model kształtowania społecznie odpowiedzialnej gospodarki rynkowej oraz strategia zrównoważonego rozwoju przewidują prowadzenie skutecznej polityki innowacyjnej i inwestycyjnej. Biorąc pod uwagę rosnącą globalizację światowych rynków oraz warunki, jakie stworzył światowy kryzys finansowy, konkurencyjne mogą być tylko zaawansowane technologicznie i dysponujące potencjałem naukowym przedsiębiorstwa i fabryki.

Tabela 1. Wskaźniki innowacyjnej i przemysłowej działalności podmiotów gospodarczych w Republice Białorusi

Wskaźniki	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Udział aktywnych pod względem innowacji podmiotów w ogólnej liczbie badanych podmiotów gospodarczych (%)	16,3	17,8	17,6	12,1	15,4	22,7
Liczba innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych (jednostek)	378	380	371	234	324	443
Jednostkowa waga wyeksportowanych innowacyjnych produktów przemysłowych, (%)	14,8	14,8	14,2	10,9	14,5	14,4
Wydatki przedsiębiorstw przemysłowych przeznaczone na innowacje technologiczne, w rzeczywistych, obowiązujących cenach (mld rubli białoruskich)	2 568,2	2 785,6	2 947,6	2 700,4	2 793,7	8 763,7
Produkt krajowy brutto (mld rubli białoruskich)	79 267,0	97 165,3	129 790,0	137442,2	162963,6	274 282,0
Wartość produkcji przemysłowej w cenach rzeczywistych (mld rubli białoruskich)	77 267,0	95 515,4	130 829,8	127 315,7	165 213,8	347 655,4

Źródło: [<http://www.gknt.gov.by/>] (data dostępu: 06.06.2014)].

Osiągnięcie głównego, strategicznego celu polityki innowacyjności, czyli zbudowanie konkurencyjnej gospodarki, jest możliwe jedynie kosztem fundamentalnego przekształcenia istniejących i stworzenia nowych podmiotów gospodarczych oraz branż w przemyśle, budownictwie, energetyce, gospodarce mieszkaniowej, usługach komunalnych, transporcie, telekomunikacji, medycynie i innych gałęziach gospodarki poprzez wdrażanie w praktyce najważniejszych osiągnięć naukowych i zaawansowanych technologii.

Ogólnie rzecz biorąc, obowiązujące na Białorusi regulacje prawne normują wszystkie etapy procesu innowacyjnego, począwszy od określenia priorytetów i planowania działalności naukowo-technicznej, a skończywszy na ocenie efektywności ekonomicznej wdrożenia innowacji w procesach produkcyjnych. Za podstawowe akty prawne w tym zakresie uznaje się Koncepcję społeczno-gospodarczego rozwoju Republiki Białorusi do 2015 r. i Państwowy program innowacyjnego rozwoju Republiki Białorusi na lata 2010-2015.

Do wykazu najważniejszych aktów prawnych mających na celu regulowanie stosunków w sferze działalności naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej zalicza się również dekrety i rozporządzenia Prezydenta Republiki Białorusi, postanowienia rządu oraz inne akty normatywne wydane przez organy władzy państwowej. Corocznie, przed uchwaleniem ustawy budżetowej, dokonuje się przeglądu

źródeł finansowania rozwoju działalności naukowo-badawczej i dokonuje zmian w kodeksie podatkowym, optymalizując tym samym opodatkowanie działalności innowacyjnej.

3. Opodatkowanie działalności innowacyjnej w Republice Białorusi

Ważnym elementem tworzenia korzystnego klimatu dla rozwoju innowacyjnych procesów gospodarczych w kraju jest ukształtowanie obowiązującego, kompleksowego systemu podatków i opłat wnoszonych przez podmioty gospodarcze, prowadzące działalność w zakresie innowacji.

W związku z tym celowe wydaje się zbadanie wzajemnych powiązań pomiędzy istotnymi elementami polityki państwa w zakresie innowacyjnego rozwoju, na którą składa się zarówno obowiązujący wszystkich system opodatkowania, jak i system zachęt podatkowych stworzonych dla podmiotów prowadzących działalność innowacyjną.

Należy zauważyć, że prawo podatkowe Republiki Białorusi przewiduje szereg ulg podatkowych dla podmiotów prowadzących działalność innowacyjną.

Przed wszystkim białoruski kodeks podatkowy zwalnia z podatku od wartości dodanej (VAT) obroty ze sprzedaży na terytorium Republiki Białorusi:

1) prac badawczo-rozwojowych, prac doświadczalno-konstrukcyjnych oraz prac doświadczalno-technologicznych zarejestrowanych w państwowym rejestrze,

2) usług edukacyjnych, usług związanych z procesem kształcenia świadczonych przez instytucje edukacyjne,

3) praw własności do obiektów przemysłowych.

Dodatkowo, na mocy artykułu 96 Kodeksu Podatkowego Białorusi, zwolnione są z podatku od wartości dodanej przy wwozie na terytorium Republiki:

1) wszystkie rodzaje publikacji w formie papierowej otrzymywane przez biblioteki publiczne i muzea w ramach międzynarodowej wymiany takich publikacji, jak również filmy i nagrania wideo wwożone w celu realizacji niekomercyjnej, międzynarodowej wymiany przez instytucje państwowe,

2) towary otrzymywane w ramach międzynarodowej pomocy technicznej i/lub nabyte za środki z międzynarodowej pomocy technicznej, przeznaczone do celów określonych w projektach (programach) międzynarodowej pomocy technicznej,

3) urządzenia i przyrządy przeznaczone do wykorzystania w pracach badawczo-doświadczalnych, a także materiały i komponenty przeznaczone do wykonywania prac badawczo-doświadczalnych, doświadczalno-konstrukcyjnych i doświadczalno-technologicznych wwożone przez rezydentów Republiki Białorusi,

4) towary wwożone przez podmioty gospodarcze zajmujące się produkcją urządzeń laserowych i optycznych, wykorzystywane przez te podmioty jako urządzenia techniczne w procesie produkcji (dotyczy to tych urządzeń, które nie są wy-

tworzane na terytorium Białorusi), jak również urządzenia i wyposażenie służące do produkcji laserów i urządzeń optycznych,

5) urządzenia wykorzystywane do produkcji, poboru (odbioru) energii, transformacji, akumulacji i (lub) transferu energii wytwarzanej z alternatywnych i odnawialnych źródeł energii,

6) urządzenia techniczne i części zamienne do nich, przeznaczone do realizacji projektów inwestycyjnych finansowanych z zewnętrznych pożyczek (kredytów) państwowych,

7) towary przywożone przez rezydentów Parku Zaawansowanych Technologii,

8) urządzenia i części zamienne do nich, przeznaczone do wykorzystania w obiektach związanych z projektami inwestycyjnymi, realizowanymi w ramach umów inwestycyjnych zawartych pomiędzy investorem a Republiką Białorusi,

9) nasiona wwożone w celu wykorzystania w badaniach naukowych i prowadzonych przez państwo eksperymentach z nowymi odmianami.

Oprócz ulg obowiązujących w zakresie podatku od wartości dodanej, Kodeks Podatkowy Białorusi przewiduje dla podmiotów zaangażowanych w różne formy działalności innowacyjnej szereg ulg w zakresie podatku dochodowego.

W konsekwencji, zgodnie z art. 140 Kodeksu Podatkowego Republiki Białorusi, zwolnione z podatku dochodowego są dochody uzyskiwane przez przedsiębiorstwa ze sprzedaży wyprodukowanych przez nie wyrobów, uznanych za innowacyjne w świetle wykazu sporządzonego przez Radę Ministrów Republiki Białorusi. Zwolnione z tego podatku są również dochody podmiotów gospodarczych uzyskane ze sprzedaży towarów, które na podstawie wykazu sporządzonego przez Radę Ministrów Republiki Białorusi w porozumieniu z Prezydentem Republiki Białorusi zaliczane są do zaawansowanych technologicznie.

Jednocześnie, zgodnie z art. 142 Kodeksu Podatkowego Białorusi, podmioty gospodarcze, zaangażowane w produkcję urządzeń laserowych i optycznych, w których udział wartości takich wyrobów w wartości produkcji ogółem wynosi co najmniej 50%, płacą podatek dochodowy w wysokości 10%. Podstawę do stosowania przez wskazane podmioty stawki podatku dochodowego w wysokości 10% stanowi orzeczenie wydane przez Państwowy Komitet Nauki i Technologii Republiki Białorusi, zaliczające dane urządzenia do techniki laserowej lub optycznej. Oprócz tego podatek dochodowy w wysokości 10% płacą na Białorusi parki naukowo-technologiczne, centra transferu technologii i rezydenci parków naukowo-technologicznych.

Podatek dochodowy według stawki 5% płacą w Republice Białorusi członkowie stowarzyszenia naukowo-technicznego założonego przez Białoruski Uniwersytet Państwowy, od tej części dochodów, która pochodzi ze sprzedaży technologii informatycznych i usług związanych z ich rozwojem.

W Kodeksie Podatkowym Białorusi przewidziano również, że podstawowa stawka podatku dochodowego może zostać obniżona o 50% (do wysokości 9%) w stosunku do dochodów (z wyłączeniem dochodów z działalności handlowej i związanej z zaopatrzeniem) uzyskanych ze sprzedaży zaawansowanych technologicznie

towarów (robót, usług), wytworzonych przez przedsiębiorstwa zaliczane, na podstawie wykazu zatwierdzonego przez Prezydenta Republiki Białorusi, do zaawansowanych technologicznie podmiotów gospodarczych. Zgodnie z założeniem, środki „uwolnione” dzięki zmniejszeniu stawki podatku dochodowego mają być przez te podmioty przeznaczone na sfinansowanie przekształceń technologicznych. Wykaz zaawansowanych technologicznie organizacji został zatwierdzony Dekretem Prezydenta Białorusi „O opodatkowaniu zaawansowanych technologicznie organizacji”. Należy podkreślić, że do tej pory na listę tę trafiło jedynie 10 białoruskich podmiotów gospodarczych, co zdecydowanie stanowi nieznaczącą liczbę przedsiębiorstw.

Na podstawie analizy obowiązujących przepisów można również stwierdzić, że Kodeks Podatkowy Republiki Białorusi nie przewiduje żadnego preferencyjnego opodatkowania podatkiem dochodowym przedsiębiorstw wykorzystujących innowacyjne urządzenia techniczne. Istniejące normy prawne umożliwiają jedynie zwiększenie kosztów produkcji na skutek przeprowadzenia modernizacji lub zakupu nowego sprzętu, co pozwala na zmniejszenie podstawy opodatkowania. Takie rozwiązanie wyraźnie nie sprzyja aktywności podmiotów gospodarczych w zakresie wdrażania i późniejszego wykorzystywania wspomnianych urządzeń.

W art. 168 Kodeksu Podatkowego Republiki Białorusi przewidziano również ulgi podatkowe dla podatników podatku dochodowego od osób fizycznych. Zgodnie z tym przepisem, osoby fizyczne otrzymujące wynagrodzenia z tytułu praw autorskich lub wynagrodzenia za stworzenie, wykonanie lub inne wykorzystanie dzieł naukowych, literackich lub dzieł sztuki, wynagrodzenia za autorstwo wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych i innych praw własności intelektualnej mogą wykazać koszty uzyskania przychodów w kwocie faktycznie poniesionych i udokumentowanych wydatków, związanych z wykonywaniem takiej działalności zawodowej.

Podstawowa stawka podatku dochodowego dla osób fizycznych obowiązująca w Republice Białorusi wynosi 12%.

Jednocześnie na Białorusi obowiązuje również stawka w wysokości 9% od dochodów osób fizycznych uzyskanych przez:

- 1) osoby fizyczne, niebędące pracownikami obsługi i ochrony budynków, pomieszczeń lub terenu, na podstawie umów o pracę (kontraktów) zawartych z rezydentami Parku Zaawansowanych Technologii,
- 2) osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, będące rezydentami Parku Zaawansowanych Technologii,
- 3) osoby fizyczne, które uczestniczą w realizacji projektów biznesowych, zaliczanych do sfery nowych, zaawansowanych technologii i zarejestrowanych w określony przepisami prawa sposób, jeśli osoby te otrzymują wynagrodzenie od nierezydentów Parku Zaawansowanych Technologii na podstawie umów o pracę (kontraktów).

Wydaje się oczywiste, że przedstawione normy prawa podatkowego, określające ulgi podatkowe, są zorientowane na to, aby pracownicy podmiotów będących rezy-

dentami Parku Zaawansowanych Technologii (podstawowym zadaniem wskazanego Parku jest realizacja w Republice Białorusi innowacyjnych projektów w sferze technologii informatycznych i telekomunikacyjnych), indywidualni przedsiębiorcy, będący rezydentami Parku Zaawansowanych Technologii i inne osoby fizyczne biorące udział w realizacji innowacyjnych projektów byli materialnie zainteresowane procesami innowacyjnymi.

Do 1 stycznia 2016 r. zwolnione z podatku od nieruchomości są nowe inwestycje (nieruchomości, uzbrojenia) i ich części należące do organizacji naukowych, parków naukowo-technicznych i centrów transferu technologii, które z założenia związane są z działalnością innowacyjną. Jednakże, w chwili przekazania przez te organizacje i indywidualnych przedsiębiorców tego typu nieruchomości na wynajem i w konsekwencji, odpłatnego lub nie, innego wykorzystania tych nieruchomości (budynków, uzbrojonych terenów) lub ich części, jak również stanowisk maszynowych ulga ta przestaje obowiązywać [Налоговый кодекс... 2009, Nr 71-3].

Należy zwrócić uwagę na to, że Podatkowy Kodeks Białorusi zawiera szereg przepisów dotyczących ulg podatkowych, zorientowanych na podtrzymanie nowatorskich działań, również w zakresie opodatkowania podatkiem od gruntów.

W szczególności, zgodnie z art. 194 Kodeksu Podatkowego Republiki Białorusi, z podatku od nieruchomości gruntowych są zwolnione:

- 1) pola doświadczalne wykorzystywane do prowadzenia działalności naukowej,
- 2) grunty znajdujące się w trakcie przekształcania na potrzeby rolnictwa lub w trakcie poprawiania ich stanu, przez cały okres prowadzenia prac, przewidziany w projekcie,
- 3) grunty, na których znajdują się urządzenia i instalacje wykorzystujące alternatywne i odnawialne źródła energii.

Wskazane ulgi podatkowe mają za zadanie wspieranie innowacji w rolnictwie i w sektorze energetycznym.

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że istniejące przepisy podatkowe reglamentują korzyści związane z wdrażaniem przez państwo instrumentów podatkowej stymulacji innowacyjnych procesów.

4. Analiza możliwości poprawy funkcjonowania systemu ulg podatkowych związanych z działalnością innowacyjną

W ramach prac prowadzonych w Republice Białorusi, zmierzających do poprawy prawa gospodarczego w części normującej rozwój innowacyjny, należy wziąć pod uwagę, że najbardziej odpowiednim rozwiązaniem, służącym stymulacji innowacyjnych działań białoruskich przedsiębiorstw, jest zapewnienie im właściwego wsparcia za pomocą przepisów prawa podatkowego. Jest to związane z tym, że:

1) stymulacja działalności innowacyjnej poprzez stosowanie ulg podatkowych obejmuje szeroką grupę białoruskich przedsiębiorstw zaangażowanych w innowacje,

2) wsparcie w postaci ulg podatkowych jest związane z całkowitą autonomią podejmowania decyzji przez przedsiębiorstwo, w przeciwieństwie do przyznawania dotacji lub udzielania kredytów na zasadach preferencyjnych, w przypadku których przedsiębiorstwa zaczynają dostosować się do określonych kryteriów, zapewniających im otrzymanie takiego wsparcia,

3) otrzymanie wsparcia w postaci ulg podatkowych powoduje, że przedsiębiorstwo musi najpierw ponieść wydatki w sferze innowacji,

4) nie występuje potrzeba wstępnej oceny przez instytucje państwowe innowacyjnych projektów i przedsiębiorstw, co ogranicza biurokrację, a także zmniejsza koszty badania dokumentów.

W ramach badań dotyczących podatkowej stymulacji działalności innowacyjnej, opodatkowanie należy rozpatrywać nie tylko jako sposób tworzenia dochodów budżetowych, ale przede wszystkim jako narzędzie regulacji stosunków społecznych, przeznaczone do zapewnienia intensywnego rozwoju kraju, opartego na osiągnięciu odpowiedniego poziomu aktywności nowatorskiej.

Jako mechanizm wsparcia przez państwo innowacji na Białorusi można zaproponować wprowadzenie stymulacji takiej działalności poprzez preferencyjne, w szczególnych przypadkach, opodatkowanie dochodów i majątku, które powinno zostać określone w krajowym prawie podatkowym. W szczególności można mówić o wniesieniu odpowiednich zmian do Kodeksu Podatkowego Republiki Białorusi.

W obecnych warunkach można mówić o konieczności zmniejszenia i całkowitym zwolnieniu z podatku dochodowego środków, które zostaną przeznaczone na cele działalności innowacyjnej. Celowe wydaje się przy tym zapewnienie zależności wielkości ulgi podatkowej od rozmiarów działalności nowatorskiej i poziomu rewolucyjnych, postępowych zmian wdrażanych przez przedsiębiorstwa. Oznacza to z kolei zróżnicowanie podejścia państwa do podmiotów wdrażających innowacje.

W ramach proponowanego podejścia, na poziomie ustawodawczym należy określić grupy przedsiębiorstw różniące się między sobą jakościowo, biorąc pod uwagę kryterium poziomu rewolucyjności realizowanych przez nie innowacji. Według tego kryterium można wydzielić następujące grupy przedsiębiorstw:

1. Podmioty gospodarcze, produkujące i sprzedające produkty innowacyjne, nie mające swoich odpowiedników na rynku światowym i (lub) wytwarzające swoje produkty przy użyciu rewolucyjnych, nowatorskich technologii, które nie mają swojego odpowiednika w skali światowej.

Najbardziej adekwatnym wariantem działania w stosunku do tak określonej grupy jest zaoferowanie przedsiębiorstwom wchodzącym w jej skład 100% zniżki od kwoty podatku dochodowego w odniesieniu do dochodów przez nie wypracowanych w wyniku wdrożenia tych innowacji, na okres trzech lat, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym została wydana decyzja przez

specjalnie do tego upoważniony organ. Należy przy tym przewidzieć możliwość wydłużenia tego okresu o kolejne trzy lata w przypadku utrzymania przez wskazane podmioty gospodarcze, po upływie pierwszych trzech lat, dominującej pozycji na globalnym rynku.

2. Przedsiębiorstwa, które produkują i sprzedają produkty innowacyjne, charakteryzujące się wysokim poziomem konkurencyjności na światowym rynku i/lub wytwarzające swoje produkty przy wykorzystaniu innowacyjnych technologii, charakteryzujących się wysokim stopniem nowatorstwa w porównaniu do rozwiązań stosowanych na świecie. W odniesieniu do dochodów uzyskiwanych przez tego rodzaju podmioty gospodarcze w wyniku realizacji innowacyjnych przedsięwzięć, warto przewidzieć obniżenie stawek podatkowych o 75% w odniesieniu do podstawowej stawki podatku dochodowego obowiązującej w kraju na okres trzech lat, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym specjalnie upoważniony organ podjął odpowiednią decyzję.

3. Podmioty gospodarcze, produkujące i sprzedające produkty innowacyjne, które charakteryzują się wysokim stopniem nowatorstwa i wysokim poziomem konkurencyjności na rynku krajowym i rynkach krajów WNP i potencjalnie mogą być konkurencyjne na rynku światowym i/lub wytwarzające swoje produkty za pomocą innowacyjnych technologii, charakteryzujących się o wysokim stopniem nowatorstwa w porównaniu do rozwiązań stosowanych w Republice Białorusi i krajach Wspólnoty. W odniesieniu do tej grupy przedsiębiorstw warto rozważyć wprowadzenie 50% zniżki od kwoty podatku dochodowego w odniesieniu do dochodów wypracowanych przez nie w wyniku wprowadzenia tych innowacji, na okres trzech lat, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym specjalnie upoważniony organ wydał taką decyzję.

4. Przedsiębiorstwa, które produkują i sprzedają produkty innowacyjne, które charakteryzują się wysokim poziomem nowatorstwa i konkurencyjności na Białorusi, ale nie posiadające tych cech poza granicami kraju i/lub wytwarzające swoje produkty dzięki nowym, w porównaniu z innymi stosowanymi w kraju, technologiom. W stosunku do takich przedsiębiorstw celowe jest obniżenie stawki podatku dochodowego o 25% w stosunku do stawki obowiązującej w kraju, w odniesieniu do dochodów wypracowanych przez te przedsiębiorstwa w wyniku wdrożenia innowacji, na okres dwóch lat od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym specjalnie upoważniony organ podjął taką decyzję.

5. Podmioty gospodarcze, produkujące i sprzedające produkty innowacyjne, charakteryzujące się nowatorstwem tylko w stosunku do innych produktów wytwarzanych przez dane przedsiębiorstwo i konkurencyjnością tylko na terytorium Białorusi i (lub) wytwarzające swoje produkty dzięki technologiom, charakteryzujących się nowatorstwem tylko w stosunku do innych rozwiązań stosowanych w danym przedsiębiorstwie. W stosunku do przedsiębiorstw należących do danej grupy należy zastosować obniżenie stawki podatku dochodowego w stosunku do stawki obowiązującej w kraju o 10% na okres jednego roku od pierwszego dnia miesiąca następu-

jącego po miesiącu, w którym specjalnie upoważniony organ podjął taką decyzję, w odniesieniu do dochodów uzyskanych przez te przedsiębiorstwa w wyniku wdrożenia nowoczesnych rozwiązań.

W świetle powyższego bardzo istotna staje się odpowiedź na pytanie, kto będzie decydował o tym, na ile innowacyjne są produkty wytwarzane przez dane przedsiębiorstwo lub na ile innowacyjna jest wykorzystywana przez to przedsiębiorstwo technologia. Odpowiedzi na to pytanie może udzielić jedynie specjalnie do tego upoważniona instytucja, po wydaniu odpowiedniej ekspertyzy.

W związku z tym wydaje się właściwe powołanie przy Państwowym Komitecie Nauki i Technologii Republiki Białorusi komisji ds. podatkowej stymulacji działalności innowacyjnej, na którą zostanie nałożony obowiązek podejmowania decyzji o zakwalifikowaniu danego podmiotu do grupy przedsiębiorstw uprawnionych do korzystania z ulg podatkowych w określonej wysokości, na podstawie dokonanej klasyfikacji wytwarzanych przez nie produktów lub wdrożonej technologii.

Powołana komisja powinna mieć kompetencje ponadresortowe. Rzecz w tym, że jej postanowienia powinny mieć charakter ostatecznej decyzji, bezwarunkowo uznawanej przez organy podatkowe Republiki.

Odpowiednia decyzja komisji ds. podatkowej stymulacji działalności innowacyjnej przy Państwowym Komitecie Nauki i Technologii Republiki Białoruś powinna automatycznie uprawniać do zastosowania ulgi podatkowej, promującej wytwarzanie innowacyjnych produktów lub wdrażanie innowacyjnych technologii.

Wprowadzenie do ustawodawstwa Republiki Białorusi proponowanych instrumentów stymulowania rozwoju innowacji poprzez preferencyjne opodatkowanie dochodu i nieruchomości przyczyni się do wykorzystania potencjału, tkwiącego w prawie gospodarczym, do wsparcia innowacyjnego rozwoju kraju.

Literatura

- Дагаев А. Налоговое стимулирование инноваций в предпринимательском секторе [Текст] // Проблемы теории и практики управления. – Мн.: 2004, № 3.
- Ендовицкий Д. В мировую экономику – через инновации [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://strategy2020.rian.ru/smi/20110722/366112249.html>.
- Глобальная трансформация инновационных систем / Отв. ред. Н.И. Иванова. – М.: ИМЭМО РАН, 2010. – 163 с.
- <http://www.gknt.gov.by/> (data dostępu: 06.06.2014).
- Инновационный менеджмент: Учебное пособие [Текст] / Под редакцией доктора экон. наук, проф. Л.Н. Оголевой – М.: ИНФРА-М, 2004.
- Налоговый кодекс Республики Беларусь (Особенная часть) от 29 декабря 2009 г. № 71-З.

TAX STIMULATION INSTRUMENTS OF INNOVATIVE ECONOMIC PROCESSES IN BELARUS

Summary: In Belarus, one of the strategic lines of economic growth is the development of innovative industry. In this regard, examining the part applicable tax rules play in supporting and encouraging innovative processes in the country is of great significance. The identification of special solutions in the tax system and the analysis of their impact on the innovation activity state in Belarus is an important prerequisite to establish and justify the need of taking actions in order to further stimulate innovations in the Belarusian society.

Keywords: innovation, legal regulations, innovative processes, budget regulations, taxation of innovation activity.